

сфер; наявність кризових явищ у світовій економіці; торгівельні війни; технологічні зміни, які, наприклад, дозволять використовувати децентралізовані додатки; поширення кримінальних операцій; хакерські атаки на біржі та «гаманці»; технічні збої; підтримка (визнання) або заборона криптовалют державами; її визнання ТНК та авторитетними інвесторами; вдосконалення законодавчої бази у цій сфері; введення практики ф'ючерсів на Bitcoin; збільшення енерговитратності майнінгу; розбіжності в середині спільноти майнерів й користувачів; поява кривалютних бірж деривативів тощо. Ринок криптовалют важко піддається прогнозуванню, але усі експерти стверджують, що у майбутньому слід очікувати появу нових учасників та видів криптовалют, а також зміни лідерів.

Список використаних джерел:

1. All Cryptocurrencies. URL: <https://coinmarketcap.com/all/views/all/> (дата звернення: 01.03.2021).
2. Рейтинг криптовалют по капіталізації. Coinlife. URL: <https://coinlife.com/top100/> (дата звернення: 01.03.2021).

Ярушин Є. В., канд. екон. наук Скрипник Н. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ
В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ**

На сьогоднішній день криза є абсолютно властивим явищем для будь-якої економіки, що пов'язано з її циклічністю. Кожна країна прагне до найбільш «безболісного» і швидкого подолання цієї фази.

Поняття кризи відображає в собі важкий перехідний стан економічного циклу. Світову економічну кризу можна охарактеризувати як неоднозначне явище, яке поєднує в собі як крах і падіння світової економіки, так і стимули, орієнтири подальшого підйому і зростання економічних показників, відновлення ефективного рівня за допомогою модернізації і реструктуризації системи, з можливістю досягнення більш великих успіхів, ніж в передкризовому стані [1, с. 19].

Специфічність форми економічної кризи як системи проявляється у тому, що вона має спільні складові з світовим господарством, а саме: суб'єкти, об'єкти, процеси, сфери. Суб'єкти – країни, групи інтегрованих країн, об'єднання країн, міжнародні організації, ТНК, ТНБ, впливові особи. Об'єкти – операції, інструменти здійснення діяльності на світових ринках. Процеси – інтеграція, глобалізація. Сфери світового господарства – виробництво, торгівля, технології, фінанси, маркетинг, сільське господарство тощо.

Протягом останніх років передумови та механізми розгортання економічних криз зазнали певних змін: до 90-х років двадцятого століття вони мали переважно фінансову природу та регіональний характер. Проте зростання інтенсивності міжнародних фінансових операцій та посилення інтеграційних процесів в умовах глобалізації трансформували механізми виникнення криз і створили сприятливі умови для їх прискореного поширення сферами світової економіки [1, с. 82].

До проблем розгортання світових економічних криз можна віднести:

– економічні проблеми – обвал фондових ринків, наростання державних боргів, спад виробництва, дефіцит фінансових ресурсів, банкрутство підприємств, збільшення рівня безробіття, відтік капіталу, зменшення обсягів ВВП, зменшення темпів зростання країн та ін.;

– політичні проблеми – поява суперечностей між країнами внаслідок розбіжності інтересів міжнародних організацій і політичних суб'єктів на міжнародній арені через вплив світових економічних криз;

– соціальні проблеми – поява напруги та паніки серед населення країн, що пов'язані з дією факторів світових економічних криз та що призводять до зменшення життєвого рівня і добробуту населення.

Аналізуючи динаміку світового ВВП під час прояву криз, варто зазначити, що значних коливань не було під час жодної з криз до кризи 2008–2009 років. Це пов'язане з тим, що кризи відбувались в країнах з нестійкою фінансовою системою і супроводжувались інфляційними процесами, що підвищувало вартість продукції і тому вартісне вираження ВВП не зменшувалось.

Криза 2008-2009 років проявилась у розвинутих країнах, інфляційні процеси були незначними, а обсяги виробництва зменшились внаслідок падіння доходів. Це призвело до того, що у 2009 році збільшення світового ВВП вперше за останні два десятиліття показало від'ємне зростання, а саме -1,67 %.

В сучасний час великий вплив на розвиток світового ВВП справила світова економічна криза, викликана пандемією COVID-19. Так, зростання світового ВВП у 2019 році склало 2,8 %, а у 2020 році – -4,4% [4].

Серед особливостей розвитку світової економіки в умовах системної глобальної кризи можна виділити:

– з'яву одночасно циклічної і структурної кризи. вони пов'язані з проходженням країни і світу через глибокі інституційні та технологічні зміни, зі зміною технологічної бази, яка виводить економіку на якісно новий рівень ефективності та продуктивності праці. криза передбачає технологічне оновлення, з яким пов'язана трансформація попиту і зміна рівноважного рівня цін на багату кількість товарів виробничого і споживчого призначення;

– економічні кризи часто супроводжуються появою фінансових криз. накладення цих криз ускладнює вихід на траєкторію стійкого зростання, обумовлює необхідність проведення структурних і інституційних реформ;

– в результаті світової економічної кризи формується нова модель економічного зростання, що передбачає структурну модернізацію розвинених країн і країн, що розвиваються, створення нових технологічних драйверів. виникають нові галузі і сектори реального виробництва, це створює передумови для появи нових викликів і інструментів економічної політики;

– відбуваються серйозні геополітичні та гео економічні зрушення, формується новий баланс сил у світовій політиці;

Отже, розгортання криз у світовій економіці є об'єктивною реальністю, яка обумовлює необхідність більш досконалого вивчення їх природи, передумов, причин і наслідків. Становлення глобалізаційних умов розвитку світового господарства супроводжується виникненням низки протиріччя економічного, соціального та політичного характеру, які є передумовами виникнення світових економічних криз. На сьогоднішній день існує велика кількість видів криз з огляду на їх неоднорідності. Визначення типу кризи сприяє вибору правильного напрямку антикризового регулювання.

Список використаних джерел:

1. Мельник А.О. Закономірності та чинники трансформацій світових економічних криз. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». 2015. С. 19–25, 82–83.
2. Владика Ю.П. Кризові стани в економіці: причини та наслідки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. С. 60–62.
3. Ray Dalio. Big Debt Crises. Bridgewater, 2020. P. 201–209.
4. Зростання ВВП в світі у відсотках до попереднього року. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG> (дата звернення: 15.03.2021).